

en 1651, per Jaume L. Garau, *Notícies de Miramar en el segle XIV, informació rebuda a instàncies de Antoni Cardell, procurador fiscal*, per Estanislau de K. Aguiló, *Documents de Jaume II rey de Mallorca*, per J. Miralles y Sbert, *Capítols per les naus dictats en 1392 per el governador de la illa Francesch Sagarriga*, per Pere A. Sanxo, y *Actes de venda o de modificació de domini otorgats per primers grans porcioners de l'illa*, per Estanislau de K. Aguiló, col·lecció molt curiosa de documents del arxiu particular de Casa Torrella, entre els quals, algun del abat de Sant Feliu de Guíxols, del any 1232. Ha continuat ademés dit «Bolletí» la publicació dels treballs ja començats en temps anterior, *Cartulario del primer obispo de Mallorca*, per els canonges Mateu Rotger y Josep Miralles, *El segundo obispo de Mallorca D. Pedro de Muredine*, per Mateu Nebot, *Antichs privilegis y franqueses del Regne; regnat de Jaume III*, per Pere A. Sanxo y *Documentos curiosos del archivo municipal de Sansellas*, per J. Ramis.

Dels treballs que durant 1911-12 ha publicat la «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos», de Madrid, ens interessan en certa manera la *Correspondencia de los Reyes Católicos con el Gran Capitán durante las campañas de Italia*, hont veyem una notable lletra del rey Ferràn datada a Perpinyà a 23 octubre 1503, endreçada al llochtinent y describint el setge de Salses per l'exèrcit francès, y els *Apuntes biográficos de D. Fernando de Aragón, Duque de Calabria*, per Vicente Castañeda.

Entre les publicacions d'orde històric de la comarca catalana del Rosselló devem apuntar les sortides en els volums 52 y 53 del «Bulletin de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées Orientales», *Notice historique sur les communes de Jujols et Escaro*, per Mossen Giral; *Mémoires de l'église de Saint-Jacques*, per Pau Masnou; *N'Aligsen de Mont-Esquiou, épisode de la Croisade d'Aragon en 1285*, per Maxens Pratz; *Le passage du Perthuis (1295-1659)*, per Jaume Freixa; *Notes sur Céret pendant la Révolution*, per Pau Tarris y *Procès d'inquisition contre Adhemar de Mosset, noble roussillonnais inculpé de béguinisme (1332-34)*, per J. M. Vidal, article publicat abans encare que més reduït, en la «Revue d'histoire de l'Eglise de France. De la nova y notable revista «Ruscino», apuntem dos treballs pòstums del inolvidable arxiver y historiare Bernat Alart, *Origines chrétiennes du Roussillon y La Médecine et les Médecins en Roussillon au XIVe siècle*; del bibliotecari comunal de Perpinyà Pere Vidal dos estudis titulats *Sources narratives locales de l'histoire du Roussillon en catalan*, y *Les Vicomtes de Fenouillet et le Vicomte d'Ille*; de Maxens Pratz també un treball sobre *Les sources de l'histoire du Roussillon d'après les cartulaires*; y finalment, quatre documents interessants, la *Charte de Sanche, roi de Majorque, portant création de la vicomté de Canet (1322)*, la *Charte de Louis XIV portant donation de la vicomté de Canet en faveur de Joseph Fontanella, régent de Catalogne* (abril de 1649); *Les deux batailles des lignes de Figüeres*, que es una relació del comandant Delor, feta en novembre de 1794 y conservada en els Arxius històrics del Ministeri de la Guerra, a Paris, y en darrer terme el privilegi del Rey Ferràn el Catòlic, dat a Barcelona a 28 octubre 1493, creant cavallers entre altres a Baltasar de Tremps, Guillem Poch, Joan Maimó, vehins de Figueres, Bernat Tort y Pere Maimó, de Peralada, com a recompensa d'haver capturat al governador francès de Bellgarda, qui havia preparat una sorpresa per apoderarse d'en Coloma, secretari del esmentat sobirà.

Una altre igualment novella publicació periòdica literaria del Rosselló la «Revue Catalane», ha insertat diferents treballs històrics, y encare que sien de més modesta categoria convé registrarlos en nostra crònica. Ha estat en aquest aspecte el principal col·laborador Mossen Capeille, qui ab el títol general *Histoire locale* hi ha publicat els següents articles: *Un manoir catalan au XVIIe siècle ou inventaire du château de Nyer dressé en 1698*; *Gabriel de Llupià procureur royal lieutenant-général de Roussillon, Cerdagne et Ampourdan, commandant du château majeur de Perpignan*; *Joseph de Margarit de Biure, marquis d'Aguilar (1602-1685)*; *Adhemar de Mosset, lieutenant du roi en Cerdagne*; *Pierre Agustin ancien évêque d'Elne du Concile de Trente*. Ademés, el senyor Lacoivier hi ha donat també noves històriques sots el títol genèric de *Textes catalans*.

L'infadigable historiògraf rossellonès ja esmentat, En Pere Vidal, ha inaugurat la serie de monografies dels *Monuments Historiques du Roussillon* ab *La Citadelle de Perpignan et l'ancien Château des Rois de Majorque*, recomptant els fets esdevinguts en aquella fortalesa durant el periode en que prínceps del casal reyal de Catalunya exerciren la sobirania en l'antich comtat del Rosselló.

Colaboració estrangera a l'Historia de Catalunya

No es tan copiosa com els anys anteriors ni comprèn cap obra de gran extensió y d'importància escepcional. La formen petits treballs que agruparem per llengües. A la francesa pertanyen *Le siège de Barcelone en 1714 d'après une correspondance inédite*, per J. Audouard (Paris, 1910),

extret del «Congrès des Sociétés savantes de Provence», tingut a Arlés en 1909. Es una mena de ressenya o diari dels fets de Barcelona en aquells crítics moments, escrit per Jaume de Viguier, cavaller del orde de Malta y oficial de la marina reyal y tramès setmanalment a son oncle el bisbe de Castres. *Beatrice d'Aragon, reine de Hongrie, 1457-1508*, per Albert de Berzeviczy (París, 1911), tracta de la filla den Ferràn de Nàpols, germana d'Elionor d'Este y muller den Maties Corvin, rey d'Hungria, la més influent consellera d'aquest strenuu príncep y que constitueix una gloria de la casa reyal de Catalunya doncs fou senyora educada ab tots els refinaments del humanisme y del Renaixement y admiradora del art y del luxe. L'estudi *La préfecture des Bouches de l'Ebre* per J. Vidal de la Blache, publicat en la «Revue de Paris» de 1912, correspon a la guerra napoleònica. En la «Bibliothèque de l'École de Chartes» s'hi veu un curiós treball den Josep Calmette, *Le projet de mariage bourguignon-napolitain en 1474 d'après une acquisition récente de la Bibliothèque Nationale*, que afecta a la casa reyal de Catalunya-Aragó.

En la revista de París «Le Moyen Age» ha surtit un treball d'En Miret y Sans titulat *Le Roi Louis VII et le Comte de Barcelone à Jaca en 1155*, referent al retorn de Castella del monarca francès en companyia de Ramón Berenguer IV. En altra revista de França ha publicat l'Eugène Albertini un notable article, *Les étrangers résidant en Espagne à l'époque romaine*, hont valentse de làpides de Tarragona, Barcelona y Tortosa, ademés d'altres de pobles castellans en nombre total de quarantassis inscripcions, estudia certes persones que, de diferents punts del Imperi havien vingut a Iberia y senyala interessants relacions que llavors mantenia aquesta terra ab el món romà. *Monographie des «terratremols» de la region catalane*, per O. Mengel, qui enumera aquests fenòmens naturals que han estat històricament comprovats a Catalunya, fou publicada en el «Bulletin de la Société Raymond», del departament dels Alts-Pirineus. En el «Bulletin de la Société d'Agriculture &c., de la Lozère», devem registrar l'article de Ch. Porée *La construction de la Cathédrale de Mende*, perquè els treballs d'aquest temple, degut a l'iniciativa del papa Urbà V, foren començats en 1369 per el mallorquí Pere Morell. *Les monnaies de Catalogne appellées Massiair*, per P. Bordeaux (Revue numismatique, París, 1910), tracta de certes monedes molt grolleres encunyades durant la guerra de separació, explicant la prohibició de la llur introducció a França en 1643 y donant algunes noves de l'administració francesa a Catalunya en aquell luctuós període. Una recent revista francesa d'extrema especialització, la «*Ephemeris Campanographica*» ha publicat alguns treballs sobre aquesta particular materia referents al Rosselló y per lo tant, d'interès per l'història catalana, poguent citar entre ells *De Malines à Perpignan, notes de bibliographie campanaire* y *Les anciennes cloches classées des divers départements de France*.

Finalment, pot encare registrar-se en aquesta crònica el *Recueil des lettres de l'Empereur Charles-Quint, qui sont conservées dans les archives du palais de Monaco, publié sur l'ordre de S. A. S. le Prince Albert I*, per L. H. Labande (Monaco 1910).

Fora de França aquesta col·laboració es mes reduïda. Anotarem del «Archivio Storico Sardo» la curiosa Memoria de Raffaele di Tucci, *I conosci in Sardegna, sec. XII-XVII* hont dona noves del període de la nostra dominació en aquella illa y la no menys interessant del professor Arrigo Solmi, *Le costituzioni del primo Parlamento sardo del 1355, testo, Memoria illustrativa e documenti inediti*.

L'«Archivio Storico Siciliano» ha publicat un petit estudi sobre l'extinció de la casa reyal de Barcelona per Daniel; l'«Archivio Storico per la Sicilia Orientale» un treball sobre Alfons el Magnànim y Abu Omar Cthman, referent a negociacions entre els Regnes de Nàpols y Tunis desde 1432 a 1457, per el professor Francesch Cerone; y l'«Archivio Storico per le Province Napoletane» un article sobre el moviment feudal de 1485 contra Ferràn I d'Aragó, recomptant un episodi de la conjuració dels nobles indicat en una inscripció de Cetara.

No recordem de la col·laboració alemanya durant aquest bieni més que aquest treball que indirectament interessa a nostra història: *König Robert von Neapel (1309-1343), seine Persönlichkeit und sein Verhältnis zum Humanismus*, per Walter Goetz, tèsis doctoral en l'Universitat de Tübingen.

Bibliografia

M. SERRANO Y SANZ. — *Noticias y documentos históricos del Condado de Ribagorza hasta la muerte de Sancho Garcés III (año 1035)*. Publicació de la «Junta para la ampliación de estudios e investigaciones científicas. Centro de Estudios Históricos» (Madrid, 1912; un volum en 4.ª, de 508 pl.).

Aquesta obra, que serà completada, segons anuncia son propi autor, ab un segon volum, on tractarà de les comunitats monàstiques y de les institucions de Dret privat de Ribagorça, es d'in-